

Rek. 3/2025

Forny et håb for unges velfærd i Vestnorden

I henhold til Charter for Vestnordisk Råd, artikel 3, og i henhold til Vestnordisk Råds Forretningsorden, paragraf 9, samt i henhold til Erklæring om samarbejde afgivet af Islands regering, Færøernes Landsstyre, Grønlands Landsstyre og Vestnordisk Råd, stk. 4, har Vestnordisk Råd den 2. september 2026 på sit 42. Årsmøde i Akureyri vedtaget nedenstående rekommandation efter forslag fra Præsidiet.

Vestnordisk Råd henstiller til Færøernes Landsstyre, Naalakkersuisut i Grønland og Islands regering,

at samarbejde om fælles udfordringer og succeshistorier som kan være forbundet med de særlige forhold der gør sig gældende ved at være ung i Vestnorden og bo i små samfund

at dele viden og erfaring i forhold til:

- grænser for unges brug af sociale media med lovgivning
- tidlig indsat og koordination af eksisterende systemer i forhold til mental sundhed
- lavtærskeltilbud, et sted hvor unge kan gå hen uden en diagnose og uden henvisning
- tidlig indgreb, når et barn begynder at udvise vold eller anden negativ eller ændret adfærd, som kan lede til misbrug
- modarbejdelse af mobning
- modarbejdelse af forskellige former for seksuelt misbrug, og anden form for misbrug og krænkelse
- at definere misbrug hos unge som et sundhedsproblem men ikke et adfærdspå problem
- at mane til ro og berolige børn og unge, når de oplever angst og frygt i forbindelse med at deres land er blevet angrebet verbalt fra international side
- bearbejdelse af kollektivt trauma på grund af kolonisering
- udbygning af lokale uddannelses tilbud tæt på hjemmet i små bygder, så at børn kan tage en større del af skoleforløbet uden at flytte langt væk

- at selvmordstanker bør anerkendes, og at der er behov for et døgnåbent tilbud for svære samtaler om traumer
- at håb er noget som bygges sammen med de unge gennem rammer, relationer, natur, og kultur

at unge så vidt muligt skal inddrages i samarbejdet på alle niveauer.

Akureyri den 2. september 2026

Jón Gnarr

Formand

Lárus Valgarðsson

Generalsekretær

Begrundelse

Vestnordisk Råds Temakonference 2026 om Fornyet håb for unges velfærd i Vestnorden gik i dybden på temaet, takket været fremragende bidrag fra unge vestnordiske talere.

De vestnordiske samfund er små samfund, og der er særlige forhold der gør sig gældende ved at være ung i Vestnorden. For nogen betyder små samfund tryghed, for nogen betyder det kontrol, og for nogen betyder det stigma. Mindre samfund er desværre ikke altid lig med større tolerance, nogle gange tværtom. Ensomhed, en følelse om at stå alene med sine udfordringer, kan være enorm og overvældende, for eksempel ved at følge andres spændende liv på sociale medier.

Det kan være unge der kæmper med psykisk mistrivsel af forskellig art, eller af forskellige årsager ikke passer ind i de dominerende normer i et samfund. Nærheden i vores samfund kan være en styrke, især når det kommer til at samarbejde på tværs, men det kan også være en belastning og en individuel barriere for at søge hjælp.

Der er behov for lavtærskeltilbud, et sted hvor unge kan tale med voksne, hvor man kan gå hen uden en diagnose og uden henvisning. I et lille samfund hvor alle kender alle kan det være svært at række ud efter hjælp, ikke nødvendigvis fordi problemerne er store, men fordi tærsklen opleves som høj, ind til det sted som har den hjælp som de unge vil have.

Lavtærskeltilbud kan være med til at forebygge, inden problemerne vokser sig store. Før en lille glød er blevet til en brand. Det er også behov for tidlig indsat og for at koordinere bedre eksisterende systemer.

Risikogruppen, det er alle unge. Alle kan blive ramt i forhold til psykiske problemer.

For at forebygge misbrug er der behov for at børn og unge har et tilhørsforhold til andre mennesker. Når den mangler eller den mistes, kan de ty til farlige veje for at overleve dagen og føle sig trygge, når de føler sig bange i skolen, meningsløse, og ikke har en rolle i samfundet. Jo tidligere der gribes ind, når et barn begynder at udvise negativ eller ændret adfærd, desto større er sandsynligheden for, at adfærden kan korrigeres. Børn skal mødes tidligere, og andre skal være deres ligeværdige og venner.

Når unge kommer igennem svære perioder, handler det sjældent om én enkelt indsats. Det handler om tilhørighed i relationer, ro i hverdagen, og tydelig følelse af identitet og mening, ofte forankret i familier, lokalsamfund, natur, og kultur. Det er billigere og mere holdbart og menneskeligt at holde unge mere forankret end at reparere på brud bagefter.

Mennesker som virkelig har været i livskrisesituation, mennesker som har forsøgt selvmord og trives i dag og har et godt liv, siger at de har haft brug for at blive mødt som mennesker, ikke som diagnoser. Selvmordstanker bør anerkendes, og der er behov for et døgnåbent tilbud for svære samtaler.

Resiliens handler ikke om at unge skal klare sig alene. Resiliens handler om at have mennesker og rammer der gør det muligt at komme igennem. Når unge mister tilhørighed, mister de også ofte retning. De unge burde have stabile voksne, forudsigelige rutiner og

tydelig kultur og sprogsikkerhed, ikke store løsninger hvor de unge reelt står alene. Trivsel skal være indbygget i strukturen, ikke et ekstra tilbud.

I forhold til Fornyet håb for unges velfærd i Vestnorden, så er håb noget vi kan være med til at bygge gennem de rammer, relationer, og muligheder unge faktisk har. Håb er noget vi bygger sammen med de unge. Relationer, natur, og kultur, er ikke bløde værdier, det er beskyttelse og sikkerhed for unge. Så at unge kan mærke håb som noget reelt i deres hverdag.